

3. Пехота О.М. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; За заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с.

4. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: учеб. пособ. / Г.К. Селевко. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.

Лебідь О.В.

докторант,

Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «СТРАТЕГІЯ»

У теоретичних дослідженнях економічної і психолого-педагогічної наук та практичній діяльності керівників проблема розгляду актуального поняття «стратегія», його виникнення, етапи розвитку та точки зору різних авторів щодо сутності та глибини поняття стратегії посідає значне місце. Але, не зважаючи на значні теоретичні розробки вчених в цій сфері виникає необхідність вивчення підходів до розуміння сутності поняття «стратегія» для подальшого використання їх на практиці.

Феномен «стратегія» був предметом досліджень значної когорти вчених, зокрема Д. Аакера, І. Ансоффа, О. Віханського, В. Герасимчука, О. Кравченка, В. Коваленка, Дж.Б. Куинна, О. Кукушкіна, Д. Ломоносова, Г. Мінцберга, С. Оборської, О. Поперечної, М. Портера, З. Шершньової та інших.

Сучасні українські вчені робили спробу класифікувати підходи до визначення сутності стратегії. Так, наприклад, кандидат економічних наук О. Кравченко [3] виділяє наступні підходи: ототожнення стратегії із засобом досягнення цілей підприємства; розуміння стратегії як набору правил прийняття рішень; стратегія, як програма функціонування організації в зовнішньому середовищі, взаємодії з конкурентами, задоволення клієнтів, реалізації інтересів акціонерів, зміцнення конкурентних позицій організації.

В. Коваленко запропонував власну класифікацію основних теоретичних підходів до визначення дефініції «стратегія», а саме: концептуальний (концепція розвитку), практичний (модель дій, набір правил), системний (проміжні, зв'язуючі ланки), директивно-інтуїтивний (загальний план роботи, мистецтво управління) та інтегрований (система управлінських рішень (план, прийом, принцип, проведення, позиція, перспективи), концепція та набір дій) [2, с. 23].

О. Кукушкін [4, с. 221-222] подає такі варіанти формулювання поняття «стратегія»: набір правил для прийняття рішень; дії, модель дій, програма дій; детальний всебічний комплексний план; комплекс прийнятих рішень; система установок і заходів; довгостроковий якісно визначений курс, напрямок розвитку організації; набір напрямків діяльності; функціональний засіб; координуючий фактор; система довгострокових цілей.

На думку Д. Ломоносова, усі визначення поняття «стратегія» можуть бути умовно поділеними на 14 груп залежно від того, на чому акцентується увага дослідників: план; дія, процес; модель; засіб, інструмент; позиція, принцип; перспектива; підхід; прийом; програма; погляд, концепція; шаблон, еталон; напрям, курс; рішення; інші (особливі визначення) [6, с. 157].

Так, Л. Ліпич і Н. Грицюк розробили авторську класифікацію визначень поняття стратегія, головним критерієм стали різні школи економічної теорії, а саме школа підприємництва, когнітивна школа (пізнання), школа навчання, школа влади, школа культури, школа середовища, школа конфігурації. Науковці охарактеризували сутність стратегій, їх недоліки та представників зазначених шкіл [5, с. 132].

З. Шершньова та С. Оборська у навчальному посібнику «Стратегічне управління», який вийшов у світ в 1999 р. зазначають, що у науковій літературі мають місце дві основні концепції стратегії: філософська та організаційно-управлінська [8]. Філософська – акцентує увагу на визначенні напрямку розвитку організації, який дає відповідь на питання: в якому бізнесі діє організація і в якому бізнесі вона повинна бути? При цьому стратегія бізнесу розробляється для того, щоб зв'язати внутрішні можливості (потенціал) організації з її зовнішнім середовищем. Стратегія розглядається як філософія, якою має керуватися організація в своїй стратегічній діяльності.

Відповідно до іншої – організаційно-управлінської концепції – стратегія пов'язана з конкурентними діями, заходами та методами здійснення стратегічної діяльності організації. При цьому вона містить відповідь на питання, як організація діє на вибраних нею ринках. Така стратегія в літературі називається «конкурентною стратегією» і розглядається як довгострокові ідеї діяльності організації, спосіб досягнення цілей, який вона визначає для себе, керуючись власними міркуваннями в межах умов, що надає зовнішнє середовище.

Згодом, у 2004 р., у підручнику «Стратегічне управління» З. Шершньова [7] поділяє всі визначення поняття «стратегія» на дві категорії: «стратегія як процес» і «стратегія як результат» (кінцевий орієнтир). У першому випадку для визначення стратегії необхідно відповісти на такі запитання: «Хто ми є?», «Де ми перебуваємо?»; «Куди ми йдемо?» або «Якими ми бажаємо бути?»; «Коли і як ми досягнемо

наших цілей?». В свою чергу, визначення «стратегії як результату» пов'язано з ототожненням мети та стратегії і зумовлено необхідністю встановлення конкретних орієнтирів для здійснення стратегічної діяльності.

Цікавою також є точка зору професора Г. Мінцберга [9], який у своїх дослідженнях наводить п'ять різних тлумачень слова «стратегія». Він визначає «стратегію» через так звану комбінацію п'яти «П»: плану, прийому, паттерна, позиції і перспективи.

1. Стратегія як план – вид свідомо і навмисно розробленої послідовності дій, якої дотримується організація в конкретній ситуації. У стратегії є дві істотні характеристики: вона створюється заздалегідь, до початку дій; її розробляють свідомо і з певною метою.

2. Стратегія як прийом, який робить організація, щоб обіграти своїх конкурентів в конкретній ситуації або грі.

3. Стратегія як патерн (принцип поведінки, стійка схема дій), перш за все як патерн певної лінії дій. Стратегія – і заздалегідь продумана, і така, що вишикується по ходу розвитку подій – є якась послідовність в поведінці.

4. Стратегія як позиція. Стратегія стає опосередкованою силою, або «посередником» між організацією і зовнішнім середовищем.

5. Стратегія як перспектива. Стратегія є перспективою, і суть її визначається не тільки обраною позицією, а й укоріненим способом сприйняття світу.

Важливим для нашого дослідження є висновки Д. Аакера, який у своїй праці «Стратегическое рыночное управление» наголошує на тому, що стратегія визначається чотирма елементами або напрямками: стратегія товарно-ринкового інвестування, пропозиція споживчої цінності (або цінності для покупця), активи і компетенції, функціональні стратегії та програми. Перший елемент визначає то, де повинна конкурувати організація, а решта три вказують на те, як це слід робити, щоб домогтися перемоги [1, с. 21].

Отже, аналіз підходів до визначення поняття «стратегія» показує, що різні точки зору на це поняття як українських, так і закордонних вчених, дають різні змістовні трактування. Це свідчить про складність, багатоаспектність і багатоплановість поняття «стратегія». Отже, стратегія є умовою ефективного функціонування організації, а її вибір визначає його перспективу, місце в конкурентному середовищі, адекватність потенціалу організації його цілям.

Список використаних джерел:

1. Аакер Д. Стратегическое рыночное управление. 7-е изд. / Дэвид Аакер / Пер. с англ. под ред. С.Г. Божук. – СПб. : Питер, 2007. – 496 с.
2. Коваленко В.В. Стратегічне управління фінансовою стійкістю банківської системи : методологія і практика : монографія / Вікторія Володимирівна Коваленко. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 228 с.
3. Кравченко О.В. Поняття стратегії розвитку підприємства / О.В. Кравченко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.uabs.edu.ua/images/stories/docs/K_BOA/kravchenko_023.pdf.
4. Кукушкін О.М. Сутність поняття «стратегія розвитку підприємства» / О.М. Кукушкін // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : НЛТУ України, 2005. – С. 220-227.
5. Ліпич Л.Г. Підходи до визначення поняття стратегія / Л.Г. Ліпич, Н.О. Грицюк // Інвестиції : практика та досвід. – 2013. – № 8. – С. 131-134.
6. Ломоносов Д.А. Сутність поняття «стратегія» та його відмінності від тактики й оперативних дій / Д.А. Ломоносов // Економічні інновації: Зб. наук. пр. – Одеса : ІПРЕЕД НАН України, 2011. – Вип. 45. – С. 156-160.
7. Шершньова З. Стратегічне управління : підруч. / Зоя Євгенівна Шершньова [2-ге вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2004. – 699 с.
8. Шершньова З.Є. Стратегічне управління : навч. посіб. / З.Є. Шершньова, С.В. Оборська. – К. : КНЕУ, 1999. – 384 с.
9. Mintzberg H. «Five Ps for Strategy», California Management Review, Fall 1978.

Літвінова-Головань О.П.

викладач,

Запорізький національний університет

СТРУКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО АНІМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ТУРИЗМУ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН

Підготовка фахівців галузі туризму є важливою складовою вітчизняної системи освіти. На підставі галузевого стандарту вищої освіти України (ДСВОУ 7(8). 1401301-2016), затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 08.11.2010 № 1059 створено спеціальність «Туризм (за видами)» напряму 140103 «Туризм» галузі знань 1401 «Сфера обслуговування». Оновлений науково-методичною комісією № 14 з транспорту та сервісу, затверджено наказом Міністерства освіти і науки України № 375 від 06.04.2016 р. [1].